

कृषकसम्माननिधेः

१७वीं अंशं विमोचितवान् प्रधानमंत्री नरेन्द्रमोदी

नरेन्द्रमोदी तृतीयवारं प्रधानमन्त्रीपदं स्वीकृत्य किसानसम्माननिधेः १७वीं अंशं विमोचितवान्। एष अंशः नवकोटि ३० लक्षं कृषकाणां कृते प्रायः विंशतिसहस्रकोटिरुप्यकाणां लाभं प्रदास्यति। मोदीमहोदयः अवदत् यत् तस्य सर्वकारस्य प्रथमः निर्णयः कृषकाणां कल्याणं प्रति तस्य प्रतिबद्धतां दर्शयति।

सप्तराज्येषु त्रयोदश- विधानसभासनेषु

उपनिर्वाचनानां समयसूची घोषिता निर्वाचनायोगेन

निर्वाचनायोगेन सप्तराज्येषु त्रयोदश-विधानसभासनेषु उपनिर्वाचनानां समयसूची घोषिता। एतेषु चत्वारि विधानसभाक्षेत्राणि पश्चिमबङ्गप्रदेशे, हिमाचलप्रदेशे त्रीणि, उत्तराखण्डे द्वे, बिहार- तमिलनाडु- मध्यप्रदेश- पञ्जाबप्रदेशे च एकैकं निर्वाचनक्षेत्राणि सन्ति। निर्वाचनायोगेन उक्तं यत् एतेषु विधानसभाक्षेत्रेषु आगामिमासस्य १० दिनाङ्के मतदानं भविष्यति, मतदानस्य गणना च १३ दिनाङ्के भविष्यति।

आतङ्कवादीनाम् आक्रमणस्य विषये राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मूः उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखडः च शोकं प्रकटितवन्तौ

जम्मू-कश्मीरस्य रियासी-मण्डले बसयाने आतङ्कवादीनाम् आक्रमणस्य विषये राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मूः उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखडः च शोकं प्रकटितवन्तौ। राष्ट्रपतिः अवदत् यत् एषः मानवताविरुद्धः महत् अपराधः अस्ति, तस्य निन्दा दृढतररूपेण कर्तव्या। उपराष्ट्रपति जगदीप धनखडः अवदत् यत् अहम् आक्रमणेन अतीव दुःखितः अस्मि। राष्ट्रपतिः उपराष्ट्रपतिः च उक्तवन्तौ यत् अस्मिन् शोककाले देशः पीडितानां परिवारैः सह तिष्ठति।

नरेन्द्रमोदीवर्याय

शुभकामना दत्तवान् पाकिस्तानस्य प्रधानमन्त्री शहबाज शरीफः

पाकिस्तानस्य प्रधानमन्त्री शहबाज शरीफः इत्यनेन नरेन्द्रमोदीवर्याय प्रधानमन्त्रीपदस्य शपथग्रहणानन्तरं शुभकामना प्रदत्ता। प्रधानमन्त्री मोदी तस्य धन्यवादं कृतवान्।

प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः नेतृत्वे केन्द्रीय- मन्त्रिमण्डले विभागानां घोषणा कृता

मोदिनः मन्त्रिमण्डलस्य मन्त्रिणः

(हिमसंस्कृतवार्ताः- प्रवीण कुमारः) मोदीसर्वकारस्य मन्त्रिणां विभागाः विभक्ताः सन्ति। केन्द्रीयमन्त्रिणं राजनाथसिंहं पुनः रक्षामन्त्रालयं दत्तम्। श्री अमितशाह गृहमन्त्री

तथा सहकारितामन्त्री भविष्यति। नितिनगडकरी पुनः पथपरिवहनराजमार्गमन्त्रालयं पश्यति। जे पी नड्डावर्याय स्वास्थ्य-तथा- परिवार कल्याण-मन्त्रालयः किञ्च रसायनोर्वरकमन्त्रालयः आवंटितः अस्ति। शिवराजसिंहचौहानाय कृषि-ग्रामीणविकासमन्त्रालयस्य प्रभारं प्रदत्तम्। राष्ट्रपतिभवेन मुद्रणविज्ञप्तौ उक्तं यत् निर्मलासीतारमणवर्याय वित्त-निगममन्त्रालययोः आवंटनं कृतम् अस्ति, डॉ एस जयशंकरः पुनः विदेशमन्त्रालयस्य प्रभारं पश्यति। अश्विनीवैष्णवः रेलमन्त्रालयस्य सूचनाप्रसारणमन्त्रालयस्य च कार्यं पश्यति, तत्रैव शिक्षामन्त्रालयः धर्मेन्द्रप्रधानस्य पक्षे पुनः गतम्।

भेदभावं विना हिमाचलाय सहयोगं दद्यात् केन्द्रसर्वकारः - प्रतिभासिंह

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

राज्यकाङ्ग्रेस-अध्यक्षा प्रतिभासिंह प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी-नेतृत्वेन देशे नवसङ्घटितस्य एनडीए-सर्वकारस्य अभिनन्दनं कुर्वन्ती आशां प्रकटितवती यत् सर्वकारः राज्यस्य काङ्ग्रेस-सर्वकाराय विना किमपि भेदभावं पूर्णं समर्थनं दास्यति इति। सा उक्तवती यत् लोकतन्त्रे निर्वाचितस्य कस्यापि सर्वकारस्य जनमतस्य प्रमुखः भागः भवति, तस्य पूर्णतया आदरः करणीयः। प्रतिभासिंह अवदत् यत् देशे कस्मिन् अपि स्तरे लोकतान्त्रिकमूल्यानां उल्लङ्घनं न कर्तव्यम्। सा अवदत् यत् देशे वर्धमाना

महार्घता, अनुद्योगः च एतादृशौ समस्याद्वयं यस्य समाधानं शीघ्रमेव कर्तव्यम्। सा उक्तवती यत् प्रधानमन्त्रिणा देशस्य राज्यस्य च जनानां कृते सर्वाः निर्वाचनप्रतिज्ञाः पूर्णां कर्तुं तत्क्षणं पदानि ग्रहीतव्यानि। प्रतिभासिंहमहोदयया प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदी इत्यस्मात् आग्रहः कृतः यत् राज्यस्य विकटाम् आर्थिकस्थितिं दृष्ट्वा राज्याय विशेषं आर्थिकसंकुलं दातव्यम् इति। सा उक्तवती यत् राज्यस्य काङ्ग्रेस-सर्वकारेण प्राकृतिक-आपदि प्रभावितानां जनानां कृते स्वस्य सीमित-सम्पदा सह यत्किमपि सम्भवं साहाय्यं कृतम्, प्रतिफलरूपेण केन्द्र-सर्वकारेण राज्याय किञ्चित् विशेष-वित्तीय-सहायता दातव्या। सा उक्तवती यत् लोकसभानिर्वाचनानन्तरं आरोपस्य प्रत्यारोपस्य च युगं समाप्तम् अतः केन्द्रसर्वकारेण मुक्तहृदयेन राज्यस्य साहाय्यं कर्तव्यम्। प्रतिभासिंह प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना आग्रहः कृतः यत् राज्ये औद्योगिकविकासाय अपि एकं संकुलं निर्गतं भवेत् येन राज्यं आर्थिकरूपेण स्वावलम्बनं कर्तुं दिशि अग्रे गन्तुं शक्नोति।

लेह-दिल्ली-मार्गे ९ मासानां अनन्तरं मंगलवासरे प्रातः आरभ्य बसयानं प्रचलति

हिमसंस्कृतवार्ताः - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

१०२६ किलोमीटर दीर्घं लेह-दिल्ली-मार्गे हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य (एचआरटीसी) बसयानम् मंगलवासरे प्रातः ५:०० वादने लेह-नगरं प्रति प्रस्थास्यति। लेह-दिल्ली-बसयानेन

यात्रिकाः १७४० रुप्यकैः गन्तुं शक्नुवन्ति। ३० होरायाः मार्गे यात्रिकाः दिल्ली, हरियाणा, पञ्जाब, हिमाचल, लेह-लद्दाख इत्यादीनां उपत्यकानां आनन्दं प्राप्तुं शक्नुवन्ति। पर्यटकाः सामान्यजनाः च पर्वताः, हिमयुक्तानि उपत्यकाः च गत्वा मार्गे बहु-आनन्दं प्राप्तुं शक्नुवन्ति। हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य केलाङ्ग-आगारस्य बससेवा प्रायः ९ मासानां अनन्तरं आरभ्यते। सीमामार्गसङ्गठनात् अनुमतिं प्राप्य निगमेन जूनमासस्य ११ दिनाङ्कात् बसयानानि चालयितुं निर्णयः कृतः अस्ति। अस्मात् वर्षात् मार्गे परिवर्तनं जातम्। अधुना दिल्लीतः आगच्छन्तं एतद् बसयानं रात्रौ मण्डलमुख्यालयस्य केलाङ्ग इत्यत्र न स्थगयिष्यति। बसयानं प्रातःकाले एव

३० निमेषान् यावत् बसस्थानके स्थास्यति। एचआरटीसी केलाङ्ग-आगारस्य अतिरिक्तदिव्यत्वं पश्यन् उमेशशर्मा अवदत् यत् केलाङ्गतः प्रातः ५:०० वादने सरचुमार्गेण लेहनगरं प्रति बसयानं प्रस्थास्यति। यात्रिकाणां कृते १६,५०० पादपरिमितम् ऊर्ध्वं बारालाचा, १५,५४७ पादं नकिल्ला, १७,४८० पादपरिमितम् टङ्गलाङ्गला, १६,६१६ पादम् ऊर्ध्वं लाचुङ्ग-दर्ा इत्येतेषां च दृश्याणि दृश्यन्ते नूतनसमयसूचनानुसारं दिल्लीतः मध्याह्ने १२:१५ वादने बसयानं प्रस्थास्यति। चण्डीगढतः सायं ६:१० वादने प्रस्थास्यति, प्रातः ५:०० वादनपर्यन्तं केलाङ्गबसस्थानकं प्राप्स्यति, प्रातः ५:३० वादने लेहनगरं प्रति प्रस्थास्यति।

सुभाषितम्

गुणवन्तः क्लिश्यन्ते प्रायेण
भवन्ति निर्गुणाः सुखिनः।

बन्धनमायान्ति शुकाः

यथेष्टसंचारिणः काकाः ॥

गुणवान को क्लेश भोगना पड़ता है और निर्गुण सुखी रहता है जैसे कि तोता अपनी सुन्दरता के गुण के कारण पिंजरे में डाल दिया जाता है किन्तु कौवा आकाश में स्वच्छन्द विचरण करता है।

प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

शिमलायां प्रारम्भिकशिक्षा- उपनिदेशकस्य कार्यालयः पिहितः

हिमसंस्कृतवार्ता - शिमला। राजधानी शिमलानगरस्य चौड़ा मैदाने स्थितस्य उपनिदेशकस्य प्रारम्भिकशिक्षाकार्यालयस्य सीलीकरणं कृतम् अस्ति। सोमवासरे प्रातः रेलमण्डलेन एषा कार्यविधिः कृता अस्ति। शिमलानगरे स्थितस्य सीबीआई न्यायालयस्य निर्णयानन्तरं रेलप्रबन्धनकेन्द्रीयलोकनिर्माणविभागेन एषा कार्यविधिः कृता अस्ति। तदनन्तरं शिक्षाविभागे ऊहापोहः अभवत्। कार्यालयस्य सीलीकरणानन्तरं शिक्षाविभागस्य कर्मचारिणः वीथिषु आगताः सन्ति। सीपीडब्ल्यूडी-दलम् प्रातःकाले पुलिसबलेन सह कार्यालयं प्राप्य कर्मचारिणः बहिः कृत्वा कार्यालयं सीलम् अकरोत् इति आह।

‘सर्वकारस्य विपक्षस्य वा समर्थनं कर्तुं शक्नुवन्ति स्म निर्दलीयविधायकाः, परन्तु व्यक्तिगतलाभार्थं स्वसदस्यतां समापितवन्तः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला ।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः पत्रकारैः सह अनौपचारिकवार्तालापस्य समये अवदत् यत् राज्यसर्वकारः दिल्लीसर्वकारेण सह कृतेन वचनेन दिल्लीप्रान्ताय जलं प्रदातुं प्रतिबद्धः अस्ति। त्रिषु विधानसभाक्षेत्रेषु भवितुं शक्नुवन्तः उपनिर्वाचनानां विषये सः अवदत् यत् एतेषु क्षेत्रेषु मतदातृभिः स्वतन्त्रविधायकाः निर्वाचिताः ये विधानसभायां विविधविषयेषु राज्यसर्वकारस्य वा विपक्षस्य वा समर्थनं कर्तुं शक्नुवन्ति स्म। तदपि ते सदस्यतायाः त्यागपत्रस्य निर्णयं केन आधारेण कृतवन्तः इति जनसामान्यस्य समक्षं स्थापयितव्यम्।

ते व्यक्तिगतलाभाय स्वसदस्यतां समापितवन्तः इति स्पष्टम्। एतदपि द्रष्टव्यं यत् भाजपा एतान् त्रीन् पूर्वनिर्दलीयान् विधायकान् स्वप्रत्याशिनः इति घोषयति वा न वा इति। सः अवदत् यत् एतेषां त्रयाणां विधानसभाक्षेत्राणां मतदातारः एतान् पूर्वविधायकान् प्रश्नं करिष्यन्ति यत् यदा ते पञ्चवर्षपर्यन्तं स्वनिर्वाचनक्षेत्रस्य नेतृत्वं कर्तुं चयनिताः आसन् तदा ते केभ्यः कारणेभ्यः उपनिर्वाचनस्य भारं राज्ये स्थापितवन्तः। एतस्मिन् समये मुख्यमन्त्री जम्मू-कश्मीरस्य रियासी-मण्डले तीर्थयात्रिकैः पूर्णं बसयाने आतङ्कवादी-आक्रमणस्य घोरनिन्दां कृतवान्। अस्मिन् आक्रमणे एतावता ९ जनाः मृताः।

प्रशिक्षार्थिनः संस्कृतभाषायां स्वप्रतिभायाः प्रदर्शनं कृतवन्तः संस्कृतभाषायां सस्यादीनां क्रय-विक्रय-मूल्यानां चर्चा च अकुर्वन्

दरभङ्गा। संस्कृतविश्वविद्यालये प्रवर्तमाने आवासीयसंस्कृतप्रशिक्षणवर्गे प्रशिक्षार्थिनः अद्भुतं प्रतिभाप्रदर्शनं कृतवन्तः। प्रशिक्षणस्य पञ्चमे दिने सायङ्काले षणमासात् सप्तवादनपर्यन्तं छात्रेभ्यः भाषाक्रीडायां एकस्मात् श्वासात् संख्याकथनं शिक्षितम्। तत्क्रमणुसारं सस्य-सब्जीनां क्रय-विक्रय-मूल्यानां अभिनयः संस्कृतमाध्यमेन कृतः। क्रेता-विक्रेतारूपेण प्रशिक्षार्थिनः दीर्घसमयं यावत् संस्कृतभाषायां संवादं अकुर्वन्। उक्तां जानकारिं प्रददतो निशिकान्तवर्षेण उक्तं यत् सोमवासरे बौद्धिकसत्रे ललितनारायणमिथिलाविश्वविद्यालयस्य सेवानिवृत्तसंस्कृतप्राध्यापकः डॉ. जयशङ्करझावर्यः संस्कृतस्य प्रासङ्गिकताविषये विस्तृतं चर्चा कृतवान्। सः प्रशिक्षार्थिभ्यः संस्कृतभाषायां भाषणस्य अनेकानि तन्त्राणि अददात्। अपरत्र दरबारमण्डपे विश्वविद्यालयस्य कर्मचारिणां कृते सञ्चालिते संस्कृतसम्भाषणवर्गे चतुर्थदिने विभक्तिः, दिनचर्या, संस्कृतभाषायां समयकथनं, संस्कृतकथा च संख्या-कथनं च शिक्षितम्। अस्य वर्गस्य विशेषता आसीत् यत् स्वयं कुलपतिः प्रो. लक्ष्मीनिवासपाण्डेयः कर्मचारिभिः सह दर्शकदीर्घायां उपविश्य प्रशिक्षणस्य अवलोकनं कृतवान्। आवश्यकतानुसारं प्रशिक्षकान् कर्मचारिणश्च अपेक्षितनिर्देशान् अददात्। कार्यक्रमस्य संयोजकः डॉ. रामसेवकझावर्यः उक्तवान् यत् प्रशिक्षणवर्गे संस्कृतसम्भाषणस्य अतिरिक्तं उत्तमजीवनयापनकला अपि शिक्ष्यते।

२५ वोल्वो बसयानानि, ५० टेम्पो-ट्रैवलर यानानि च क्रेष्यति हिमाचलसर्वकारः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः सोमवासरे हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य (एचआरटीसी) सभायाः अध्यक्षतां कुर्वन् राज्यस्य जनानां कृते परिवहनसुविधां प्रदातुं निगमस्य सर्वाधिकमहत्त्वपूर्णां भूमिकां निर्वहति इति अवदत्। निगमस्य संचालनाय राज्यसर्वकारः सर्वसम्भवं समर्थनं करिष्यति इति आश्वासनं दत्तवान्।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् यात्रिकाणां सुविधायै निगमः २५ नवीनानि वोल्वो- बसयानानि, ५० टेम्पो-ट्रैवलरयानानि च क्रेष्यन्ते। एतदतिरिक्तं निगमस्य समूहे विद्युत्बसयानानि समाविष्टानि भविष्यन्ति, यस्य क्रयणस्य प्रक्रिया प्रचलति। वर्तमानवित्तवर्षे विद्युत्बसक्रयणार्थं ३२७ कोटिरूप्यकाणां बजटं विनियोजितम् अस्ति।

राज्ये सीमितवायुरेलजालं दृष्ट्वा निगमस्य महत्त्वपूर्ण-भूमिकायाः उपरि बलं दत्त्वा मुख्यमन्त्री जनानां कृते उत्तमसुविधाः प्रदातुं निगमस्य परिचालनं सुदृढं कर्तुं आवश्यकतायाः उपरि बलं दत्तवान्। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः निगमाय प्रतिमासं ६३ कोटिरूप्यकाणि प्रदास्यति। उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री इत्यनेन सभायां उक्तं यत् राज्ये परिवहनसुविधानां सुदृढीकरणेन सह विद्युत्बसयानानि पर्यावरणसन्तुलनं निर्वाहयितुम् विशेषा भूमिकां निर्वहन्ति। गोष्ठ्यां प्रधानसचिवः परिवहनं आर.डी.नजीमः, मुख्यमन्त्रिणः सचिवः राकेशकंवरः, हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य प्रबन्धनिदेशकः रोहनचंदठाकुरः, मुख्यमन्त्रिणः विशेषकार्याधिकारी गोपालशर्मा च उपस्थिताः आसन्।

Modi Cabinet : जेपीनड्डा स्वास्थ्यमन्त्रालयं प्राप्तवान्, पूर्वं अपि स्वास्थ्यमन्त्री अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता: - बिलासपुरम्।

हिमाचलप्रदेशस्य बिलासपुरजनपदस्य भाजपादलस्य राष्ट्रीयध्यक्षः जगतप्रकाशनड्डा इत्यस्मै मोदीसर्वकारे स्वास्थ्यमन्त्रालयस्य दायित्वं दत्तम् अस्ति। जेपीनड्डा इत्यनेन पूर्वं २०१४ तः २०१९ पर्यन्तं केन्द्रीयस्वास्थ्यमन्त्रीरूपेण कार्यं कृतम् अस्ति। भाजपा-सङ्घस्य राष्ट्रिय-अध्यक्षः भूत्वा सः सर्वकारे न समाविष्टः। तस्य अध्यक्षपदस्य कार्यकालः जूनमासे एव समाप्तः भवति। सः पुनः २०२४ तमे वर्षे मोदीसर्वकारे प्रत्यागतवान् अस्ति। जेपीनड्डा हिमाचलस्य एकमात्रं

मन्त्रिमण्डलमन्त्री अस्ति, यत्र चत्वारि लोकसभाक्षेत्राणि सन्ति। मूलतः बिलासपुरमण्डलस्य जगतप्रकाशनड्डा इत्यस्य जन्म १९६० तमे वर्षे दिसम्बरमासस्य २ दिनाङ्के बिहारस्य राजधानी पटनानगरे अभवत्। नड्डायाः पिता पटनाविश्वविद्यालये प्राध्यापकः, रांचीविश्वविद्यालयस्य कुलपतिः च आसीत्। जगतप्रकाशनड्डावर्यस्य

प्रारम्भिकशिक्षा पटना-नगरस्य सेण्ट-जेवियर-विद्यालयात् अभवत्। पटनाविश्वविद्यालयात् बी.ए. तदनन्तरं शिमला-नगरस्य हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयात् एल.एल.बी. यौवनकाले जयप्रकाशनारायणेन चालितेषु विविधेषु आन्दोलनेषु सः सक्रियरूपेण भागं गृहीतवान्। १९७५ तमे वर्षे जगतप्रकाशनड्डा बिहारे अखिलभारतीयविद्यार्थीपरिषदि सम्मिलितः। १९८३ तमे वर्षे हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य छात्रसङ्घनिर्वाचने सः एबीवीपी-पक्षतः छात्रपरिषदः प्रथमः अध्यक्षः निर्वाचितः। १९८९ तमे वर्षे एबीवीपी-संस्थायाः राष्ट्रियमन्त्री निर्वाचितः। १९९१ तमे वर्षे भारतीयजनतायुवामोर्चायाः अध्यक्षः कृतः। अस्मिन् वर्षे तस्य विवाहः डॉ. मल्लिका नड्डा इत्यनया सह अभवत्। १९९३ तमे वर्षे नड्डा प्रथमवारं हिमाचलप्रदेशविधानसभायां बिलासपुरसदरक्षेत्रतः विधायकः भूत्वा विपक्षनेता निर्वाचितः। १९९८ तमे वर्षे पुनः

निर्वाचनं जित्वा भाजपासर्वकारे स्वास्थ्यमन्त्री अभवत्। २००३ तमे वर्षे विधानसभानिर्वाचने सः पराजितः अभवत्। २००७ तमे वर्षे पुनः निर्वाचने विजयस्य अवसरः प्राप्तः। राज्यस्य भाजपासर्वकारे सः वन-पर्यावरण-विज्ञान-प्रौद्योगिकी-विभागस्य मन्त्री कृतः। मुख्यमन्त्री प्रेमकुमारधूमलेन सह वर्धमानस्य मतभेदस्य कारणात् सः मन्त्रिपदं त्यक्त्वा २०१० तमे वर्षे दिल्लीनगरं गतः। २०१० तमे वर्षे भारतीयजनतापक्षस्य राष्ट्रियमहासचिवः कृतः। २०१२ तमस्य वर्षस्य एप्रिलमासे राज्यसभासदस्यत्वेन निर्वाचितः। २०१३ तमे वर्षे पुनः सः दलस्य राष्ट्रियमहासचिवः कृतः। भारतसर्वकारे २०१४-२०१९ यावत् स्वास्थ्यपरिवारकल्याणमन्त्रालयस्य प्रभारं स्वीकृतवान्। २०१९ तमस्य वर्षस्य जूनमासस्य १७ दिनाङ्के नड्डा भारतीयजनतापक्षस्य राष्ट्रियकार्याध्यक्षः कृतः। २० जनवरी २०२० दिनाङ्के जगतप्रकाशः भारतीयजनतापक्षस्य राष्ट्रियाध्यक्षत्वेन निर्विरोधेन निर्वाचितः।

स्वकीयां कार्यक्षमतां वृद्धर्थम्, आत्मविश्वासं वर्धयितुम् आत्मानम् अन्वेष्टुं च योग साधना अत्यावश्यकी वर्तते- बालयोगसाधिका वान्याशर्मा

हिमसंस्कृतवार्ता: ११ जून भावनात्मकं, सामाजिकं, आध्यात्मिकञ्च कल्याणं निहितमस्ति।
महिलासशक्तिकरणं केन्द्रीकृत्य अन्तर्राष्ट्रीययोगदिवसस्य विपरीतगणना आरब्धा अस्ति। अस्मिन् वर्षे "महिलासशक्तिकरणाय योगः" इति विषयम् आधारीकृत्य दशमयोगदिवसस्य आयोजनं भविष्यति। योगः महिलानां सशक्तिकरणस्य एकं व्यापकं साधनम् अस्ति, यत्र तेषां शारीरिकं, मानसिकं, कल्याणं निहितमस्ति।
आन्तर्राष्ट्रीययोगदिवसात् पूर्वं वयं ज्ञास्यामः "नन्ही योगिनी - वान्या शर्मा इत्यस्याः विषये"। एषा बालिका यदा द्विवर्षीया आसीत् तदा आरभ्य योगं कुर्वती अस्ति। एषा नन्ही योगिनी सनातन धर्म पब्लिक विद्यालये प्रथमकक्षायाः छात्रा अस्ति। स्मर्तव्यम् यत् एषा योगेन

सह संक्षिप्त रामायणम् एवं संस्कृत श्लोकानां सम्यक् पारायणम् करोति। एषा बालिका पञ्चाशततः अधिक योगासनानि जानाति न केवलं जानाति अपितु स्वयं करोति अन्यान् अपि कारयति। एतावती वयसि एषा बालिका स्वामी रामदेव, आचार्य बालकृष्ण, साध्वी देवप्रिया, स्वामी चिदानन्द सरस्वती, डा किरण बेदी, डॉ कैलाश सत्यार्थी, अभिनेता सोनू सूद, अभिनेत्री अमीषा पटेल प्रभृतीनां सानिध्यम् प्राप्तवती। अधुना पर्यन्तम् एतया बालिकया दश विश्वकीर्तिमानानि स्थापितानि सन्ति।
यथा - इंटरनेशनल बुक ऑफ रिकार्ड, एशिया बुक ऑफ रिकार्ड, इंडिया बुक ऑफ रिकार्ड, योगा बुक ऑफ रिकार्ड, यूनिवर्सल बुक ऑफ रिकार्ड इत्यादयः। वान्यायाः कथनमस्ति यत् स्वकीय कार्यक्षमतायां वृद्धर्थम्, आत्मविश्वासं वर्धयितुम् आत्मानम् अन्वेष्टुम् योग साधना अत्यावश्यकी वर्तते।

वायसः

पूर्वजैर्मे शिलाखण्डान् क्षिप्त्वाल्पजलकुम्भके।
पातुं तदा जलं प्राप्तं कश्चिद् विचिन्त्य वायसः।।
दुर्युगेऽपि तथा कर्तुं तृषितो वायसो हृदा।
अस्थापयच्छिलाखण्डान् चैकैकं कुम्भके मुदा।।
अशमखण्डभृतः कुम्भः परं नीरं न लब्धवान्।
आशाबन्धस्तदा भग्नः काकस्य सर्वतोऽभवत्।।
पिपासादुःखितः काकः क्रुद्ध्वा वचनमब्रवीद्।
हा हन्त! वञ्चितोऽहन्तु पूर्वजैर्मांमकैर्भृशम्।।
एवमाकुश्य वै भूमौ ताडं ताडं शिरो निजम्।
काकस्तृषाक्षताभ्याञ्च कालाननं प्रयाति हा!।।

हिमसंस्कृतवार्ता:

रचयिता

महेशनारायणशास्त्री
कुरेडा, टोङ्क, राजस्थानम्

॥ श्रीरामायणकथा ॥

उत्तरकाण्डम्! (षड्विंशः सर्गः) बालिना सह रावणस्य मित्रता।

(द्वितीयः खण्डः)

रावणस्य सचिवाः राक्षसोत्तमाः बालिनं सम्प्राप्तुं न अशक्नुवन् प्रत्युत ते बालिनः बाहूरुवेगेन परिश्रान्ताः भूत्वा स्थिताः अभवन्। सः महाजवः वानरेन्द्रः बाली अल्पेन हि कालेन क्रमशः सागरान् सर्वान् सन्ध्याकालम् अवन्दत। प्रथमं सरावणः बाली पश्चिमं सागरम् अगच्छत्। तस्मिन् सागरे सन्ध्यामुपास्य स्नात्वा च दशाननं वहमानः सः उत्तरं सागरम् अगच्छत्। सः महाकपिः बाली शत्रुणा सह बहुयोजनसहस्रं वायुवद् मनोवच्च वेगेन अगच्छत्। उत्तरे सागरे सन्ध्याम् उपास्य दशाननं वहमानः सः बाली पूर्वं सागरम् अगच्छत्। तत्रापि सन्ध्याम् उपास्य सः हरीश्वरः बाली रावणं गृहीत्वा पुनः किष्किन्धाम् अभितः आगच्छत्। चतुर्ष्वपि समुद्रेषु सन्ध्याम् उपास्य रावणोद्ब्रह्मन्श्रान्तः सः बाली किष्किन्धायाः उपवने अपतत्।

ततः सः कपिसत्तमः स्वकक्षात् रावणं मुक्त्वा प्रहसन् कुतस्त्वमिति मुहुर्मुहुः अपृच्छत्। राक्षसः रावणः तदा महद्विस्मयं गत्वा वचनम् अब्रवीत् हे वानरेद्र! अहं

राक्षसराजः रावणः अस्मि। युद्धेषुः अहं त्वया सह योद्धुम् इह सम्प्राप्तः किन्तु त्वं तु मां पशुवद् गृहीत्वा चतुरः सागरान् अभ्रमः। एवं कृत्वा अपि त्वं श्रान्तः न अभवः। अहो तव बलं तव वीर्यम् अहो तव गाम्भीर्यम्! माम् उद्ब्रह्मानः अन्यः कः वीरः भविष्यति। हे वानरपुङ्गव! मनः वायुः गरुडः इत्येतेषां यथा गतिः तथा तवापि अस्ति इत्यत्र संशयः नास्ति। अहं तव बलं स्वयम् अपश्यम् अतः हे हरिपुङ्गव! अहं पावकाग्रतः त्वया सह सुस्निग्धं चिरं सख्यम् इच्छामि। हे हरीश्वर! दाराः पुत्राः पुरं राष्ट्रं भोगाच्छादनभोजनम् इत्यादिकं सर्वमपि आवयोः अविभक्तं भविष्यति। ततः अग्निं प्रज्वाल्य तावुभौ हरिराक्षसौ परस्परं भ्रातृत्वं स्थापयित्वा अन्योन्यं लम्बितकरौ सिंहौ गिरिगुहामिव किष्किन्धां प्राविशताम्। ततः सः रावणः अमात्यैः सह सुग्रीव इव मासम् उषितः। हे प्रभो! एवमेव बालिना रावणः धर्षितः पावकसन्निधौ च भ्राता कृतः। हे राम! बालिनः अप्रतिमं बलम् आसीत् किन्तु सः अपि शलभः वहिना यथा त्वया विनिर्दग्धः अभवत्।

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः

pradipnath997@gmail.com

धारावाहिकं

गीताप्रश्नोत्तरम् - ६३

श्रीकृष्णः- अन्यत् किं किं मयि पश्यसि अर्जुन?
अर्जुनः- प्रभो! त्वमेव अस्य चराचरस्य परमपिता, सर्वेषां पूजनीयः चासि। गुरुणामपि परमगुरुः त्वमेव असि। हे भगवन्! अस्यां त्रिलोक्यां त्वया सदृशः, अथवा समानः, न कोऽपि विद्यते, पुनः कुतः वा त्वदपि अधिकः अन्यः कश्चन अत्र भवितुमर्हति? अतः हे परमात्मन्! मच्छरीरं प्रणिधाय, मम स्तुत्यं त्वाम् ईश्वरं सादरं प्रणम्य प्रसादयितुम् इच्छामि। लोके दृश्यते यत्, पिता पुत्रस्य, सखा सख्युः, पतिः पत्न्याः च यथा तिरस्कारं सहते, तथैव हे परमेश्वर! त्वमपि मद्द्वारा सङ्घटितान् सर्वानपि अपकारान् कृपया सहेथाः।

श्रीकृष्णः- एवं वा! तर्हि भ्रातः! त्वम् इदानीं मत्तः किम् इच्छसि?

अर्जुनः- हे करुणानिधान, विश्वरूप, प्रभो! तव अभूतपूर्वम् एतद्रूपं दृष्ट्वा यद्यपिऽहं प्रसन्नोऽस्मि, तथापि भयकारणतः मे मनः अत्यन्तं व्यथितमस्ति। अतः हे देवेश! हे जगत्स्वरूप! त्वं प्रसन्नः भव। तदेव स्वकीयं शान्तं देवरूपम् अर्थात् विष्णुरूपं दर्शय, यच्च, शिरसि मुकुटधारि, हस्तेषु शङ्खचक्रगदापद्मधारि च वर्तते। इदानीमहं भवदीयं तदेव रूपं द्रष्टुम् इच्छामि। हे सहस्रबाहो! हे विश्वमूर्ते! त्वं तेनैव चतुर्भुजरूपेण कृपया मम समक्षं प्रकटीभव।

श्रीकृष्णः- हे पार्थ! मया अत्यन्तं प्रीत्या, प्रसन्नतया च स्वसामर्थ्येन श्रेष्ठं, तेजोमयम् आद्यमनन्तं चेदं विश्वरूपं त्वदुद्दिश्य प्रदर्शितम्, यच्च त्वदतिरिच्य पूर्वं न केनापि दृष्टम्। अर्जुनः- परन्तु भगवन्! तव इदं विश्वरूपं कश्चन मनुष्यः केन साधनेन द्रष्टुं शक्नुयात्?

श्रीकृष्णः- न केनापि साधनेन तद्रूपं द्रष्टुं शक्नुयात् कश्चनपि। हे भारत! अस्मिन् मनुष्यलोके कृपापात्रेण त्वया विना अन्यः कश्चिदपि एतादृशं दिव्यरूपं वेदाध्ययनेन, दानेन, उग्रतपसा, महतीभिः विविधक्रियाभिः चापि द्रष्टुं नार्हति इति। (११/४३-४८) (अनुवर्तिष्यते)

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः